

Feljton

IZABRANE PJESME **ROBERTA BROWNINGA**

Suvremenici ga nisu razumjeli, a kako je pisao drugačije u odnosu na kanone svojega vremena, dugo su odlike njegova pisanja smatrane kao nastranost

**Heretik, čudak,
buntovnik,
genij!**

Piše:
SANJA BAKOVIĆ
pjesnikinja i
novinarka

Mnogo je dobrih pisaca i mnogo čudaka pokopano u Pjesničkom kutu (Westminsterske palače), ali nijedan od čudnih nije bio tako velik i nijedan od velikih tako čudan kao Robert Browning. rekao je za najvećeg engleskog viktorijanskog pjesnika američki pisac Henry James. No postoji li ijedan istinski pjesnik ili istinska pjesnikinja kojeg ili koju "običan svijet" ne smatra čudak(inj)om? Isto vrijedi u svim vremenima. Robert Browning (1812. - 1889.) proslavljen je po svojim dramskim monolozima i pjesmama o tjelesnoj ljubavi i strasti. Njegove pjesme poznate su po mračnom humoru, ironiji, društveno angažiranosti, oštrim komentarima i izazovnom rječniku. Nesvakidašnje za pisanje njegova vremena bilo je i to što je naglašavao psihološke portrete likova, a nije se bavio akcijom. Suvremenici ga nisu razumjeli, a kako je pisao drugačije u odnosu na kanone svojega vremena, dugo su odlike njegova pisanja smatrane kao nastranost (bavljenje suvremenim temama, razlomljeni ritmovi, eliptična sintaksa...).

Odnedavno, izabrane pjesme Roberta Browninga možemo prvi put čitati i na hrvatskom jeziku, u dvojezičnom izdanju Matice hrvatske, u izboru i prijevodu znalca i prevoditelja engleske književnosti Mate Marasa (poznatog po prijevodima Shakespeareovih drama na hrvatski jezik). Knjiga sadrži 35 Browningovih pjesama i poema. "Izabrane pjesme Roberta Browninga" drugi su po redu prevoditeljski pothvat Matice hrvatske u kojem se predstavlja izbor iz cjelovitog pjesničkog rada određenog svjetskog autora ili autorice, u ediciji Iktus, nakon objavljene knjige izabranih pjesama Marine Cvetajeve, o čemu je Express već pisao.

Još kao dijete Robert Browning je pokazivao veliku bistrinu. Otac ga je poučio grčki i latinski, do 14. godine već je govorio francuski i njemački, a u 16. godini upisao se na tek osnovano Londonsko sveučilište. Fakultet je napustio nakon godinu dana i krenuo na višegodišnje putovanje Europom.

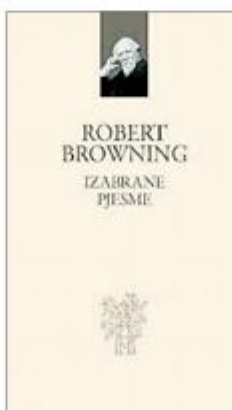
Nastavak na sljedećoj stranici →

E. B. Browning sa sinom u Rimu (lijevo). Ilustracija Frulaša iz Hamelna, Browning je po legendi napisao istoimenu pjesmu

Ilustracije (na sljedećoj stranici također) iz starih Browningovih zbirki poezije

Izabrane pjesme Roberta Browninga, Izabrao i preveo Mate Maras, Matica hrvatska

Browning u Veneciji sa sinom Robertom

Nekoliko je stvari formiralo Brownin- ga kao pisca: bogata očeva knjižnica i razvijanje snažnog interesa za čitanje, pobožnost majke, te susret s poezi- jom romantičara, od kojih je za njega presudan bio Shelley.

Već s 23 godine stekao je naklonost kritike poemom "Paracelsus". Potom je nastupilo "sušno" razdoblje pjesni- kova stvaranja, no vratio se zbirkom od sedam dramskim poema "Zvona i šipci", koju je napisao između 1842. i 1846. godine. Iz zbirke "Zvona i šipci" poznate su poeme "Porfirij ljubav- nik", "Moja posljednja vojvotkinja" i "Biskup naručuje svoj grob u crkvi svete Praksidae", kroz koju razotkriva renesansni duh i njegova obilježja - svjetovnost, nedosljednost, oholost, licemjerje, nepoznavanje sebe i ljubav prema umjetnosti i raskoši (poeme se nalaze u knjizi izabranih pjesama na hrvatskom jeziku). Njegovom najbo- ljom knjigom smatra se knjiga "Muš- karci i žene" (1855.), dok je uvažavanje kritike došlo tek nakon zbirke "Dra- matic Personae" (1864.), kad je pjesnik bio u pedesetim godinama.

KRITIKA JE REKLA DA Pjesnik IMA MORBIDNU SAMOSVIJEST

Njegovo pisanje snažno je utjecalo na rad Thomasa Hardyja, Rudyarda Kiplinga, Ezre Pounda i T. S. Eliota, koji su "učili iz Browningova istraži- vanja mogućnosti dramske poezije i kolokvijalnog izraza". Utjecao je i na slavnog pjesnika Roberta Frosta, ponajviše zbog uspješnog pisanja o modernom životu nekonvencional- nim jezikom.

Suvremenicima je bilo nedostižno shvatiti Brownin- ga. Nakon što je objavljena njegova pjesma "Sordello", kritika je rekla kako pjesnik "iskori- štava vlastite emocije i ima morbidnu samosvijest", opisavši pjesmu kao mračnu i nerazumljivu što su neobič- ne opaske promatrane iz današnje perspektive. Browning je bio ispred vremena, progresivan autor po tema- ma i po stilu.

No još je jedan upečatljiv i nezaobi- lazan dio njegove biografije - njego- va ljubav s pjesnikinjom Elizabeth Barrett, koja se smatra jednom od naj- većih romansi 19. stoljeća pokrenutih književnošću, preciznije, poezijom! U svojoj pjesmi "Udvaranje lady Geraldine" iz zbirke objavljene 1844. godine pod naslovom "Pjesme", Eli- zabeth Barrett u nekim od stihova pohvalila je Roberta Brownin- ga. On joj je uzvratilo pismom 10. siječnja 1845., u kojemu je pisalo: "Svim svojim srcem

PJESMA Robert Browning

*Eh, vi što moju dragu ne volite, čujte,
Zar nije čisto zlato mimo djevojaka?
Ima li zemlja išta iznad nje, kazujte?
Išta spram ovih, gledajte, i ovih uvo-
jaka,
I ovog zadnjeg što je najljepši od svih,
Tako lijep, pogledajte, dok ne pustim
njih?*

*Zato što provodite život svoj u hvali,
Pretražujući rad hvale diljem svijeta
sve,*

*Što, mirno motreći, ne biste iskaz dali
Ima li što na zemlji doista svrh nje?
Svrh ovog ovojka, i ovog, što ih snubim,
A hvalit ih ne mogu, toliko ih ljubim!*

(1945)

Prijevod: Mate Maras

volim vaše stihove, draga gospođice Barrett" dodavši: "I volim vas tako- der". To je pismo otvorilo veliku lju- bavu priču. Četiri mjeseca pjesnik i pjesnikinja intenzivno su se dopisivali te joj je Browning, kad su se konačno sreli, već dan kasnije izjavio ljubav.

POBJEGLI SU ZAJEDNO U ITALIJU, VJENČALI SE I NASTANILI U FIRENCI

Izjava ljubavi toliko je uznemirila Eli- zabeth Barrett, koja mu isprva nije vje- rovala. Trebalo je vremena i strpljivosti kako bi Browning uvjerio pjesnikinju u iskrenost svoje ljubavi. Na kraju je Elizabeth Barrett povjerovala i pristala na zaruke. Još su se godinu dana vidali i dopisivali, ponekad i dvaput dnevno, dok nisu pobjegli zajedno u Italiju, vjenčali se i nastanili u Firenci. Kad su se sreli, Elizabeth je bila 39-godišnja povučena žena, potpu- no posvećena književnosti. Živjela je samostanski, pod čizmom posvesnog oca. Fizički je bila gotovo invalid, bo- lest ju je vezala za kuću i krevet, a bol je, uz knjige i poeziju, bila sveprisutan dio njezina života.

Elizabeth Barrett je rođena 1806. go- dine kao najstarija u obitelji od 15-ero djece. Sudbinu joj je odredila ozljeda kralježnice u 15. godini, kad su počele zdravstvene muke. Majka joj je umrla kad je imala 22 godine. Život u izolaci- ji zbog zdravstvenih muka i bolova, uz fanatično religioznog i dominantnog oca, koji njoj i sestrama nije dopuštao udaju niti da im se približi bilo kakav muškarac, oduzeo je pjesnikinji nadu da bi u njezin život mogao ući ikakav "princ spasitelj". Prihvatila je svoje

DIGAO SI IZ TUŽNE ME DOLINE

Elizabeth Barrett Browning

*Digao si iz tužne me doline
Zemne gdje, Dragi, bačena sam bila,
Oživjela je tvoga daha sila
Beživotne mi uvojke da sine
Čelo u andeoske mi visine
Od cjelova tvog spasonosnog! Snila
O Bogu sam, a nadoh tebe! Skrila
Zemlja svoj lik zbog tvoje je blizine!
Moj si, moj; zdrava sad sam, jaka ja.
Ko stvor što usred asfodela čudi
Gornjem se svijetu motreć doba sva
Protekla – i ja, uzdrhtalih grudi,
Tvrđim, tu, usred dobra tog i zla:
I Ljubav, jaka ko Smrt život budi.*

(sonet 27., iz knjige Portugalski soneti)
Preveo: Luko Paljetak

Browningova ljubav s Elizabeth Barrett smatra se jednom od najvećih romansi 19. st.

stanje i sudbinu, a svu svoju strast dala je u pisanje.

S obzirom na njezin dotadašnji život, susret s Robertom Browningom za nju je bio neočekivani grom koji ju je u psihološkom i emocionalnom smislu preokrenuo, a potom i izbavio iz strukture zatvorene obitelji. Kad su joj liječnici preporučili da zbog zdravlja otputuje na Mediteran, njezin ljubomorni otac to nije dopustio, pa su zaručnici pobjegli u Italiju. Nakon bijega i vjenčanja, u Italiji su živjeli do Elizabethine smrti (1861.). Nakon toga, pjesnik se vratio u Englesku sa sinom, živeći povučeno. Umro je od prehlade nakon jednog puta u Veneciju 1889. godine.

U godini prije zajedničkog bijega, u velikoj zaljubljenosti i iščekivanju, o svojim je osjećajima Elizabeth Barrett napisala svoju poznatu zbirku od 44 soneta "Portugalski soneti" (koju je na hrvatski jezik preveo Luko Paljetak, a izdana je 1998. godine u nakladi Durieux, Matice hrvatske Dubrovnik). "Portugalski soneti" su pisana povijest jedne ljubavi izražene kroz osebujan ženski glas, povijest pisana ispovjednim tonom koji otvara duboki prostor intime. Istodobno, "Portugalski soneti" su i svjedočanstvo jedne velike, neočekivane i gotovo mistične ljubavi koja se uopće može dogoditi između dvoje ljudi.

Robert Browning i Elizabeth Barrett Browning, pjesnik i pjesnikinja, zaista su proživjeli tu ljubav, posvećeno i duboko. O njihovoj su ljubavi napisane drame, romani i pripovijetke - na taj način su kao književnici i kao ljubavnici ostali višestruko i vječno utkani u književnost.

Browningova venecijanska palača u kojoj je umjetnik (desno) obitavao pred kraj života.